



Pomhaj Bóh

Časopis ewangelskich Serbow

Budyšin, oktober 1995
lětnik 44



Bože słowo za nas

„Što myslíte wy wo Chrystusu?“

(Mateja 22, 42)

Tole praša so Jezus farizejow. Woni dyrbjachu so rozsudzić, za koho Jezusa mějachu. Bě wón politiski wuswobodźer židowskeho luda abo wučer noweje, lěpšeje moralki abo snadź jedyn z nabožnych džiwnychow, kotřiž so w kóždym času zjewja a so zaso pozabudu? Što myslimy my wo Chrystusu? To je rozsudne prašenje našeje wěry, snadź pak tež najwažniše prašenje čłowjeskich stawiznow.

Štyri wotmołwy na tute prašenje su móžne. Ci jedni praja, zo njewědža žaneje praweje wotmołwy, dokelž so z nabožnymi problemami njezaběraja a zo jich tajke teoretiske prašenja njezajimuja. Jezus Chrystus je za nich něšto nabožneho ze zańdženosće, štož pak žadyn praktiski wužitk za džensa nima. Tutym ludžom ze čežko pomhać. Njeh kroča po swojich myslach přez žiwjenje! Druhdy pak Bóh jich přez wšelake wjedženje k hlubšemu spóznaću dowjedze.

Druzy Jezusa jako Chrystusa wotpokazuja. Woni praja, zo bě Jezus snadź dobry čłowjek, ale zo so jeho wučba tak a tak zwoprawdźić njehodži, dokelž je žiwjenje cyle hinaše, twjerdše, hač bě wón to wučil. Někotři z tutech ludži su přeslapjeni dla cyrkwe abo dla křesćanow. Su sej w staršiskim domje abo w nabožnej wučbje njedobre nazhonjenja nazběrali. Husto pokazuja tući ludžo tež na zmylki cyrkwe w jeje stawiznach. Přeco zaso słyšimy wu-

mjetowanja dla křižnych wojnow a dla inkwizicije. Někotři z nich chutnje pytaja za wotmołwami na zakładne prašenja čłowjeskeho byća, někotři pak su tež stwjerdnjeneje wutroby a widža přewažnje to negatiwne.

Zaso druzy maja Jezusa za wučerja čłowjestwa. Tutym móžemy do dalokeje měry přihłosować. Jezus je, pokročujo skutkowanje židowskich profetow, Boži zakon za nas wukładowa a přiwótřil. Lubosć k Bohu je jedyn zakład jeho wučby, lubosć k blišemu tón druhu. Z tutej wučbu je Jezus swět woprawdže přeměnił. Socialne žiwjenje je džensa wjele bóle čłowjeske hač prjedy, runoprawosć a dostojnosć wšitkich čłowjekow je džensa powšitkownje připóznata zasada. A tola njemóže tón, kiž Jezusa jako wučerja widži, jeho za Chrystusa a Zbóžnika měć. Wučer je zbytny, hdyž je šuler swoju lekciju nawuknył.

Křesćanstwo wobsteji w tym, zo je Jezus tón Chrystus. Jako Zbóžnik da wón nam to, štož sej my sami dać njemóžemy. Wón je swoje žiwjenje za nas woprował, zo bychmy my swobodni wot hrěchow byli. Jeho křiž je z prawom hłowne znamjo křesćanstwa. Za farizejow tehdy njebě to lochko, Jezusa jako Zbóžnika swěta spóznać. Za nas to tež jednorišo njeje. Wěra do Jezusa jako Zbóžnika je dar Boži, wo kotryž dyrbymy stajnje zaso prosyć.

Jan Malink

Woći, kotrež hladatej z nadźiju, widźitej dale.
Woći, kotrež hladatej z lubosću, widźitej hlubšo.
Woći, kotrež hladatej z wěru, widźitej wšitko w hinašim swětle.

Njeznaty awtor

Přeprašenje

Serbske ewangelske towarstwo z.t. přeprašuje wšitkich sobustawow a zajimcow na lětušu sobustawsku zhromadźiznu. Wona so wotměje **31. oktobra 1995** w Husce we wosadneje žurli při farje. Započatk je w **14.00 hodź.**

Dnjowy porjad:

1. rozprawa předsydstwa
2. wobzamknjenje wo přeměnenju we wustawkach
3. wólba rewizorow
4. diskusija
5. 16 hodź. bjesada (mjez druhim z filmami wo Serbskim busu a cyrkwinski dnjach)

Kónc budže někak w 17.00 hodź.

Na bjesadu su wosebje tež wšitcy wobdźelnicy Serbskeho busa přeprašeni.

předsydstwo Serbskeho ewangelskeho towarstwa z.t.

Žiwjenski puć

Žiwjenje móže so z pućom přirunować, kotryž mamy hić. Kaž su puće na swěće wšelakore, tak su to tež puće přez žiwjenje. W kóždym žiwjenju su nimo nahłych a so wijatych wotrězkow tež rune a hladke. Hdyž w našim žiwjenju wšo hladce běži a my wosebitych čězow nimamy, potom so to nam lubi. Tajke žiwjenje mamy husto za samozrozumliwe. Hdyž pak je žiwjenski puć nahły a wijaty, tak zo wjac dale njewěmy, abo we wobrazu prajene: hdyž jenož mały džěl puća hač k přichodnej křiwicy přewidźimy, potom zda so nam naše žiwjenje čežke być. Njewěmy dale a skoro zadwělujemy.

Hdyž so po puću w cuzej wokolinje pohibujemy, potom přińdžemy druhdy tež na rozpuće. To rěka, zo mamy so rozsudzić, hač na lěwym abo prawym puću dale jědžemy. A hdyž tam pućnika njeje, je to za nas hubjene. Tež na žiwjenskim puću mamy so druhdy rozsudzić. Tute rozsudy su husto jara čežke. Hač je to rozsud za wěste powoňanje abo za drugeho čłowjeka, z kotrymž chcemy přez žiwjenje hić, abo

někajki druhu rozsud: Hubjene je, hdyž tam pućnika nimamy, kotryž by nam k prawemu rozsudej pomhał.

W našim žiwjenju znajemy pućniki, kotrež nam prawy puć pokazuja. Móže to druhu čłowjek być, kiž nam wěste pokiwu dawa abo druhdy tež kniha. Ale su to husto jenož pućniki, kiž su nam na wěsty čas z pomocu. Lěpje by było, něchtó by z nami přez žiwjenje šoł – a nic jenož prawy puć pokazał.

Swjate pismo nam praji, zo na našim puću přez žiwjenje njejsmy sami. Bóh je z nami po puću. A to nic jenož na runych wotrězkach žiwjenskeho puća, ale tež – haj runje – na nahłych a wijatych džělach puća. Bóh znaje tež naš cyly puć – byrnjež za nastu hišće wjele wćmowym było. Haj runje w čežkich situacijach je wón kaž kij na nahłym puću: naša zepěra. Bóh nam wšitke kamjenje ze žiwjenskeho puća njewotrumuje, ale z nim móžemy čeže přewinyc. Bóh je tež potom z nami po puću, hdyž wo tym mały pytnjemy. Husto hakle pozdžišo za tym přińdžemy, zo je Bóh nam pomhał. Z tym so nam dže kaž wučomnikomaj po puću

do Emmausa. Wonaj tež hakle pozdžišo spóznašaj, zo je Jezus z nimaj po puću byl.

Tak chcemy so Bohu dowěrić a z tym ličić, zo je z nami na našim puću přez žiwjenje. Chcemy pak so tež přeco, wosebje pak před kóždym rozsudom, prašeć, hač kročimy hišće na Božich pućach. Tohodla: „Poruč swoje puće Knjezej a měj nadžiju k njemu, wón wšitko derje čini.“

(Ps. 37,5)

Naše nowiny a časopisy před 100 lětami

Hdy budže swěta kónc?

W jenej farskej wsy pola Straubinga wóndano jedyn kooperator wo kóncu swěta přédowaše a zwěstosći swojich poslušarjow, zo budže za 105 lět bjez dwěla swěta kónc. Za šěsć dnjow je Bóh swět stworił, sedmy dzeń je wotpočował. Jedyn dzeń je pola Boha 1 000 lět; šěsć dnjow su 6 000 lět. Sedmy dzeń, dzeń wotpočinka, so swět přepadnje. Wot spočatka swěta je so 4 000 a 1 895 lět po jeho stworenju minyło, to je hromadže 5 895 lět, tuž mamy hač do 6 000 lět hišće 105 lět. Za 105 lět je so potajkim ze swětom z wěstosću časnje stało. – Wjele rozuma drje tón wbohi čłowjek nima a ze Swjateho pisma drje wjace njewě hač 7lětno dźećo.

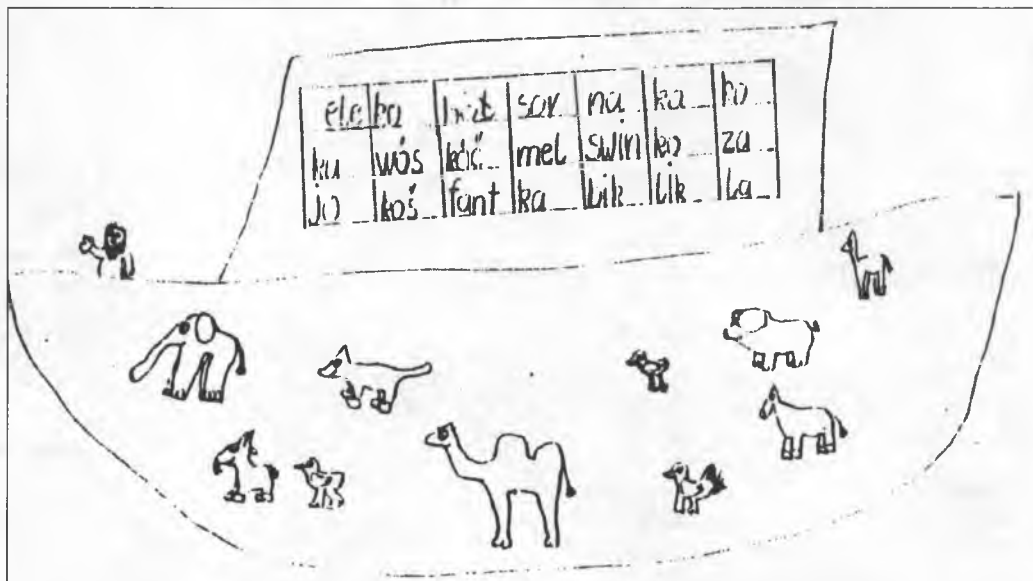
SN 26.10.1895



Lutherowy pomnik

Foto: A. L.

Za naše dźeći



Lube dźeći!

Sym tu někotre zwěrjata namolował, kotraž je Noach sobu do swojeho kašća (Arche) wzał. Jeli zwěrjata cyle dokładnje njespóznajeće, wzmicie zložkowe hódančko na pomoc. **Florian Gruhl**

Farar Oswald Mrózak-Hrodzišćanski

Přeco zaso so přepozdže na to dopominamy, so pola časowych swědkow za wuznamnymi Serbami wobhonić. Tak tež nastupajo fararja Oswalda Mrózaka. Hakle před mało lětami stej w Budyšinje zemřelaj jeho najmlódša dźowka, kotraž je njewudata nanaj gospodarstwo wjedła a jeho w starobje hladała, a jeho přichodna dźowka, dołholětna přistajena na Michalskej farje. Tak zwostanu jenož pisomne spomnjenki na wuznamneho serbskeho duchowneho.

Mrózakec swójba

Oswald Mrózak, rodzeny 1845, je wotrostł w serbskim wučerskim domje we Wulkich Zdžarach. Jeho nan, kiž bě tu lětdžesatki kantor, bě wowliwowany wot narodneho dźeła Smolerja a Zejlerja w bliskim Łazu a hišće jako wuměnkar we Wojerecach Serbske burske towarstwo sobu založi a jemu předsteješe. W serbskim ewangelskim duchu wukublanaj studowašaj dwaj jeho synaj teologiju a skutkowašaj čas žiwjenja w Serbach: Jan, farar w Radšowje a Budestecach, a Oswald, farar w Chołmje, Malešecach a Hrodzišću.

1872 so Oswald Mrózak jako

mlody farar w Chołmje woženi z Annu Mönchec, Němku, pochadžacej z Prataua pola Wittenberga. Z mandželstwa wuńdže šěsć dźeći:

- Elisabeth, wuda so na fararja Sykoru w Minakale
- Paul, farar w Budyšinju, Ketlicach a Barće
- Martin, zemře jako student teologije
- Maria, wuda so na fararja Auerswalda, duchowneho we Waldheimskim jastwje
- Walter, farar w Ketlicach, Störmthalu a Wiederauje
- Anna, wučerka w Lipsku.

Mandželska zemře po poroždze šesteho dźěsća, a farar Mrózak, mjeztym duchowny w Hrodzišću, so 1888 znowa woženi. Nowu žonusej přiwjedze ze susodneje fary, Elisabeth Rjedzic, dźowku Bartskeho duchowneho. Dwě dźeći so w druhim mandželstwje narodžištej, syn, kiž jako lékař mlody zemře, a dźowka Dorothea, kotraž sta so nanowa hospoza.

Kaž na mnohich serbskich farach tak bě tež pola Mrózakec swójba rěć němška. Dźeći drje trochu serbsčinu rozumjachu, ale porjadnje nawuknychu ju jenož synojo, hdyž so pozdžišo sami serbscy duchowni stachu.

Wosadny farar

Nimale poł lěstotka, wot 1877 do 1924, bě Oswald Mrózak duchowny w Hrodzišću, wosadže, kotraž bě dobrych dochodow dla požadana w Serbach. Štož bě so tu dostał, njemeješe trjeba, so za lěpšej faru rozhladować. Za Hrodzišćanow meješe to lěpšinu, zo móžachu sej mjez wjacorymi zajimcami najkmańšeho wuzwolić. Farar Mrózak zastawaše swoje zastojnstwo měrnje a wěsće k spokojnosći wosadnych.

Za jeho čas so we wosadze tři nowe šule natwarichu, 1879 we Worcynje a Rakojdach a 1894 w Hrodzišću. Nad zachodom do Hrodzišćanskeje šule da tež serbske hrónčko zadypać: „Dajće dźećatkam ke mni přinć.“ Napřečo šuli, jenož přez puć, da sej zahrodkowy domček postajić. Powěda so, zo je z njeho wobkedžbował wučerja při dźele. Jako lokalny šulski inspektor chcyše tola wědžeć, kak so w jeho šuli wučerjo w Rakojdach a Worcynje běchu wěsće wjeseli, zo fararjowe dohladowace wočko jich lědma dosćahnju.

Spočatk lěta 1902 wobzamkny cyrkwinske předstejićerstwo jednohótnje, twarić nowu cyrkej. Hišće samsne lěto,



Farar Oswald Mrózak (1845-1934)

9. decembra 1902, so wona poswjeći. Bjezdweła njebě připad, zo měješe samsny džen farar Mrózak swój 25lětny wosadny jubilej. Hač do džensnišeho njeje jasne, hač bě stara cyrkej woprawdže tak dodžeržana, zo dyrbyeše so zwotorhać. Možno, zo bě tutrochu čłowjeskeje hordosće sobu postajilo. Wěste je, zo je sej farar Mrózak hódny jubilejny dar wobradził a sej jako twarc cyrkwe pomnjeće we wosadže zawěšćil. Znamjenja časa pak, kiž pokazowachu na spadowacu cyrkwinskosc, spóznał njeje. Da cyrkej natwarić za 800 kemšerjow! Někotryžkuli Hrodzišćanski farar po Mrózaku je hižo zdychował, zo by rady měł wroćo tehdy spotorhany mjeńši starožitny Boži dom.

Wobhladniwje wobchadźeć dyrbyeše Mrózak z pobožnymi we wosadže, kotřiž so lédma k cyrkwi dđerzachu, za to pak čim horliwišo sej sami Swjate pismo wukładowachu. Staršiski dom Měrcina Nowaka-Njechorńskeho bě tajke zetkanišće pobožnych štundarjow. Pytajo za dorozumjenjom, chodžeše

farar husćišk Nowakec nanej. Rozrěčowanja skónčichu so z tym, zo Nowak Mrózakej farižeja nadawa, jemu durje pokaža a scyła wjac kemši njechodžeše. Nowakec swójba swjećeše kóždu njedzlu doma w stwě sama Božu službu.

Lěta 1896 sej pobožni wotmyslichu, natwarić modlernju w Bělej Horje. Farar drje njebě zahorjeny, ale njemóžeše předewzać haćic. Předował w modlerni ženje njeje, ale na jeje poswjećenju bě přítomny a napominaše zhromadzenych, njezabyć, zosteji cyrkej w Hrodzišću. Wobhladniwy farar zarjadowa wotnětka bibliske hodžiny we Worcyntyje a Droždiju, na kotrychž so husto na 150 wopytowarjow zeńdze. Mudrje bě z tym zadžewal strachej, zo móhli so priwisnicy Bělohorjanskeje modlernje přejara wot wosady zdalowac.

Jako senior sakskeho duchownstwa, jako najstarši zastojnstwo wukonjacy farar zložil kónc lěta 1924 džěto w Hrodzišću. Wosadni so z wulkej džakownosću z nim rozžohnowachu, kaž wobswědči podla

wotčišćana dotal njeznata bašeń, přednjesena a najskerje tež spisana wot žiwnosćerja Bohuwěra Wjele ze Skanec.

79lětny pak so ani nětko hišće na wuměnk njepoda. Wot 1. měrcy 1925 přewza wosadu w Budyšinku, kotruž zastarowaše hišće dlěje hač dvě lěće, doniž njedyrbješe staroby a chorosće dla džěto zložić. 1934 w Budyšinku zemrě.

Serbski duchowny

Oswald Mrózak so za serbske naležnosće zasadžowaše, mjenje za powšitkownokulturne, čim bóle pak za serbsko-ewangelske.

Jako młody farar zastupi do Mačicy Serbskeje. W njej zastawaše někotre mjeńše zastojnstwa kaž z lěta 1903 jako člon twarskeho wuběrka za Mačičny dom. Hdyž so 1880 zažoži Towarstwo pomocy za studowacych Serbow, přistupi tež tu hnydom, přewza dowěrnistwo za swoju kónčinu a dari towarstwu 100 hr, z čimž bu sobustaw na čas žiwjenja.

Byrnjež Hrodzišćanska wosada za Mrózakowy čas nimale dospołnje serbska była, bě tu lédma narodneho žiwjenja. Serbske towarstwa zažožić, w tym duchowny swój nadawk njewidžeše. Hdyž so pak hdys a hdys serbske zarjadowanja we wosadže wotměchu, so zwjetša wobdžěli. Na 1896 w Hrodzišću pod nawodom Bogumiła Šwjele zarjadowanej Hłownej schadžowance studentow namotwješe do džěta za narod. Hdyž serbske towarstwo z Chwaćic w Rakojdach džiwadło zahra, hdyž Arnošt Bart płomjenite narěče za serbstwo měješe, tak bě farar přítomny a so zwjetša tež słowa jimaše. Přednošowaše tohorunja w 1914 zažoženym Rakojdžanskim towarstwje „Nadžija“, jeničkim serbskim tehdy we wosadže.

Mjez serbskim ewangelskim duchownstwom w Sakskej słušeše Mrózak k wusahowacym wosobinam. Tak je bjez džiwa, zo so jemu wjac a wjac nadawkow dowěri. Jako so posmjerći Imiša, kotryž bě wšě ewangelske serbstwo nastupace wotežki w ruce dđerzał, nadawki rozdžělichu, přewza wjednistwo farar Jakub w Njeswaćidle. Druhi muž po nim bu farar Jan Mrózak w Budestecach, třeci

pak jeho bratr, farar Oswald Mrózak.

Po Imišu přewza Hrodzišćanski farar wjednistwo serbskeho předarskeho seminara. Z lěta 1898 so pola njeho kóžde lěto na cyły měsac studenća teologije zhromadžichu, zo bychu so w serbsčinje zwučowali. Pječ lět hospodowaše jich Mrózak na swojej farje, doniž njenatwari 1903 wosebity seminarski dom. Twarjenje džensa hišće na farskim dworje steji a so zdžěla jako bydlenje zdžěla jako zymska cyrkej wužiwa. Za jeho zaslužby wo kubljanje serbskeho duchownskeho dorosta spočič Lipsčanska uniwersita Mrózakej 1913 titul „licentiat teologije“. W 1. swětowej wojnje so seminar wotměwac njemóžeše, ale po tym so studenća w lětomaj 1920 a 1921 zaso w Hrodzišću schadžowachu. Po tym farar Mrózak staroby dla tuto džěto woteda, a seminar přepožoži so 1922 do Budestec. Cyle pak so wuwučowanja njewzda. Na próstwu Jurja Malinka, pozdžišeho Łazowskeho fararja, přiwza jeho 1922 na šěsć njedzel do swojeho domu a wučěše jeho serbsčinu. Jurij Malink wotym swojej njewjesće pisaše:

„Der alte P. Mrosack ist ein netter, freundlicher Herr; eine alte Tante ist auch bei ihm und eine etwa 25jährige Tochter, unverheiratet, führt die Wirtschaft. um 8 gings an die Arbeit. Erst eine Stunde Grammatik, dann alte wendische Sprichwörter. Sehr lehrreich und gänzlich pastoral-gemütlich. Mir gefällt's gut ... Bei Tisch wird nur wendisch gesprochen, obwohl die alte Tante gar nichts und die Tochter nicht viel versteht ... Wir sind hier mächtig fleißig, täglich 4 Stunden arbeiten wir zusammen. Ich merke schon, wie es mir hilft. Und da wir nur lesen, was in gutem Wendisch geschrieben ist, so bekomme ich allmählich einen Begriff, wie das wirklich klingt, der Wortschatz nimmt zu und die Bedeutung und der Gebrauch der einzelnen Worte wird einem viel klarer ...“

Po tym zo bě Budestecanski farar Mrózak zemrěł a farar Jakub na wuměnk wotešoł, přewza Hrodzišćanski farar Mrózak wjednistwo sakskich serbskich duchownych. Wón



Na kóncu zašłego lětstotka chodžachu někotre žony Hrodziščanskeje wosady hišće w serbskej drasće

bě předsyda Serbskeho mision-skeho towarstwa a wot 1906 do 1921 předsyda serbskeje předarskeje konferency, kotrež tehdy na 30 duchownych přislušeše.

Přidatnje hišće bě dlěje hač lětdzesatk sobustaw sakskeje krajneje synody. Lédma zo bě so 1911 do njeje wuzwolił, wustupi na synodze za prawa serbskeje rěče w cyrkwi a šuli. Samsne lěto hišće přetłóči peticiju sakskich Serbow, zapodatu z 9 500 podpismami, za zdžerženje swjedženja Třoch kralow. Po 1. swětowej wójnje wjowaše jako synodala za to, zo by so serbski wosadny zwjazk pod serbskim superintendentom wutworił a so jedne městno w synodze stajnje ze Serbom wobsadziło. Prócowanja wostachu tehdy njewuspěšne, hakle po 2. swětowej wójnje so serbske žadanja dopjelnichu.

Oswald Mrózak pak njebě jenož zwólniwy, přewzać wysoke zastojnstwa. Tež skromneho džěła začichim so njezdallowaše. Hdyž z lěta 1912 Lubijska wosada hižo serbskeho duchowneho njeměješe, poskiči so sam, tam štyri króc wob lěto swjećić serbske kemše. Dlěje hač lětdzesatk jězdzeše do Lubija, připowědać tamnišim Serbam Bože słowo w mačeršćinje.

Za swoje žiwjenske džěło njeje Oswald Mrózak w serbskich stawiznach dotal wjele

česće žnjał. Tohodla je přisprawne, wopominać jeho lětuše 150. narodniny z tutym wobšěrnym předstajenjom.

T. M.

Krótke słowo

wysokodostojnemu k. fararjej lic. theol. Mrózakej při wotchadze z Hrodziščanskeje wosady přiwołane

Pastyrjo luby, o, kajka to nje-džela chutna, hodžina swjata za nas a za Tebje je přišla. Posledni króc na Bože město Ty džěš swoj' wosadze Božemje prajić!

Přez połsta lětow sy džětał we winicy Božej, a k žórta wšoh' žiwjenja njesmjertne duše sy wołał, kak miny so čas, a kajku Ći hnadu da Bóh, zo zestarił w službje sy jeho!

Hdyž da nětk woteńdžeš wot nas, Ty dostojny starco, da hišće požohnuj jónkróc te duše a stadło. Jezus, Twój Knjez, přewodź Će z hnadu, haj njes a wěčne Ći hrodzišćo wostań!
21. februara 1925

Bohuwěr Wjela

K stotym narodninam Gustawa Janaka

Derje dopominam so na zróstneho, šwižneho Gustawa Janaka, kotryž swěru na serbske kemše do Michałskeje cyrkwy chodžeše a wšědny džěń Muzej serbskeho pismowstwa w Serbskim domje hladaše. W přecelnym a nimoměry skromnym mužu widžach serbskeho holana zańdženych časow.

Wón narodži so 16. oktobra 1895 jako syn žiwnosćerjwa w Čelnom, zwotkel hižo ničto do serbskeje zjawnosće njestupi. Nic jenož, dokoł so tam hižo njeserbuje, ale wjesku póžrěchu bagry wuhla dla. Wochožanski farar Bogumił Šwjela njeposredkowaše wobdarjeného Gustawa jenož na šulu do Wojerec, ale wza jeho tež na založensku zhromadžiznu Domowiny w l. 1912 sobu. Pozdžišo nawukny wón knihkupstwo. Jako tajki džětaše wot 1920 do 1933 w Šmolerjec knihišćerni w Budyšinje, doniž njebu wot nacionalsocialistow přesćěhowany, zajaty a z džěla pušćeny. Kaž so powěda, wotnaja potom ze swojej žonu něhdyšu Serbsku kofejownju w Budyšinje.

Po wójnje nawjedowaše wón Burske wikowanske drustwo w Małym Wjelkowje a jako wuměnkar dohladowaše horjeka mjenowany muzej. Wulke zaslužby zdoby sej při wutrajnym wabjenju za Koło přecelow serbskeje knihi.

Posudžu-li žiwjenje askutkowanje tuteho jednoreho wótčinca z džensnišeho widženja, zwěšćam wulku tragiku. Wjele, za čož je G. Janak čas žiwjenja džětał a so zasadzował, wjace njeje čiba Serbski sokoł, w kotrymž je wšelake nawjedowace funkcije w młodych lětach zastawał. Jeho ródna wjes je zničena, Muzej serbskeho pismowstwa su zlikwidowali, a Koło přecelow serbskeje knihi je so rozpušćilo.

Wobchowajmy sej Gustawa Janaka w pomjatk!

Kata Malinkowa



Cyrkej w Hrodzišču

Foto: A. W.

Bóh chłosta a lubuje

Rozmołwa z molerku Hanu Wićazowej



Foto: Bulank

Wot 3. awgusta do 15. septembra wustaješe młoda ewangelska Serbowka Hana Wićazowa w Serbskej kulturnej informaciji w Budyšinje swoje wobrazy. Při tutej składnosći so z njej rozmołwjachmy.

Knjeni Wićazowa, tuta wustajeńca njeje Waša přrěnja. Hdže sće hižo swoje wobrazy pokazała?

Na Serbskim ewangelskim cyrkwiskim dnju 1989 w Rakcach přeni kroć swoje wobrazy wustajich: To bě tehdy wuspěch za mnje, dokelž so ludžo zajimowachu, předach někotre wobrazy a dostach samo nadawki, wěstu temu za někoho molować. Tež w Drježdžanach mējach hižo wustajeńcu a w Budyskim hosćencu „Wjelbiku“.

Prošu předstajće so skrótko z někotrymi žiwjenskimy data-mi.

Pochadžam z Wisnarjec swójby w Barće, moja wovka je znata něhdysa Sokołka Leńka Mjelcyna. Sym so 1964 narodziła, chodžach w Barće do šule, potom na Serbsku rozšěrjenu wyšu šulu. Hdyž džěłach jako chorobna sotra w Drježdžanach, započach molować a basnje pisać. Nětko sym wukubłana hojerka (Heilpraktikerin), sym wudata a mam tři džěci. Zo by naša najstarša holca mōhła na Serbski gymnazij chodźić, tehodla přecáhnychmy lětsa w lěcu z Drježdžan do Budyšina. Tej małej džěsci chodźitej nětko do Serbskeje pěstowarnje. Mój muž jězdži

kōždy džen na džěło do Drježdžan, ja pak chcu sej w Budyšinje hojersku praksu založić.

Mjez Wašimi wobrazami su „Křiž“, „Ikona“, „Jandžel pěstowach so často nabožny motiw jewi. Sće Wy nabožna molerka?

Ně, to njeje to prawe słowo za to. Ja njezwobraznam bibliske motiwy, ale rozestajam so z nimi. Hižo w času džěćatstwa w Barće je so moja wćipnosć započala. Sym lěta dolho w kurendže spěwala, pohrjeby a křizna dožiwiła a jako džěćo na kemšach słowo słyšala, kiž mje džensa hišće zaběra.

Kajke słowo to bě?

Zo so hrěch nanow hač do třěćeho a štwórtého stawa chłosta. Sym so maćerje prašala, što to rěka, a wona mi praji, zo so chorosće abo podobne do přichodnych generacijow dale dawaja. Sym to jako njesprawnosć začuwała. Što može čłowjek za skutki swojich předchadnikow? Sym sej myslila, zo Bóh tola njemůže tak surowy być, zo da prawnučkam čerpjeć za hrěchi pradžěda.

Čehodla je Was runje tute słowo tak hluboko trjehiło?

To njewěm. Sym je w cyrkwi słyšala a njejsym z nikim dokładnje wo tym rěćec mōhła. Tak sym sosama z tym rozestajala. Jako chorobna sotra stejach zaso před samsnym praše-njom. Sym wjele čerpjacych ludži widžala, wosebje džěci, kiž běchu na raka chore. A prašach so přeco zaso, čehodla

dyrbja džěci, kiž tola hrěšili njejsu, tak žalostnje čerpjeć?

Na kajke wašnje sće so z tym rozestajala?

Sym so intensiwnišo zaběrała z teologiju a spōznach, zo rěči biblija we wobrazach. Čitach knihi feministiskeje teologije wo bibliskich žonach, a mi nadpadny, zo su žony w bibliji přećiwo temu wustupowali, zo je Bóh surowy Knjez. Zhonich, zo je Bóh tež lubosć kaž žona, zo ma tež žōnske kajkosće. Z toho zasonasta prašenje, kak hodži so lubosć zjednoćić z chłostanjom hač do třěćeho stawa? Započach so zaběrać z psychoterapiju, z homeopatiu, z rostlinami a přirodnym hojenjom. Čitach, zo wěste chorosće jenož nastawaja, hdyž je jedyn z předchadnikow mět wěstu tamnu chorosć. Z toho spōznach, zo ma biblija prawje. Hrěch džě hač do třěćeho stawa abo hišće dale. Haj, hišće dale. Wina na tym pak njeje Bóh, ale čłowjek, kiž njewobkedžbuje Bože zakonje. Za to jeho Bóh chłosta, ale skići čłowjekeje tež wupuć.

Kotry wupuć skići Bóh?

Čłowjek može přez chłostanje rosc. Přerjaja kroćel k temu je, zo dyrbi w myslach a duši přiwzać swoje čerpjenje. Hdyž potom do so hlada, tak pytnje, zo je jeho čerpjenje přez to nastalo, zo je zhubil zemju pod nohomaj, zo je přećiwo sebi a Bohu hrěšil, zo njeje w přezjednosći z přirodu žiwy byl. Bóh da čłowjekeje možnosć, swoje hrěchi spōznać a so k lěpšemu přewobroćić. Wón je čłowjekeje tež mudrosć dať, hojić a sporjědźić, štož je hrěšil. Wón je woboje: surowje chłostacy Bóh a lubosćiwy, wupuć pokazowacy Bóh. Tuto spōznaće spytam w swojich wobrazach wuprajic.

Mōžeće z přikładom wjasnić, kak to činiće?

Sym molowała hōlca, kiž leži na zemi a tyka noze do wykosće. To rěka, wón njemůže běhać. Ale swět so wupřestrěwa, rosće při kromje wobrazu hač k hōlcej, tak zo ma wón tola zaso zemju pod nohomaj. Z tym chcu prajic, zo je wjele, štož so čłowjekeje njemōžne zdawa, tola mōžne. Abo: Moluju něšto, štož njeje jasnje spōznać, je kaž w kurjawje. To rěka, myslička hišće njeje jasna. Husto zapřijam do wobrazu wětrnik – wón so stajnje hiba a

je za mnje symbol intensiwného žiwjenja – abo cyrkej – wona předstaja sakralnosć, wulkosć, nadobnosć.

Maće mjez molerjemi přikład, kiž Waše tworjenje woliwuje?

Nimam, ale z molerjow so mi wosebje lubi Marc Chagall, kiž je jako Žid wobdžěł židowske žiwjenje swojeho džěćatstwa. Je so stajnje zaso za samsnymi temami rozestajal, to so mi jara lubi. Zespisowacelow mje wosebje jima Else Lasker-Schüler, Židowka, kiž so tež ze židowskimi temami zaběraše a přewšo zajimawe ideje wuwijaše.

Rozestajće so w swojim molerstwie tež ze serbskej problematiku?

Serbske motiwy su za mnje wažne, sym sej předewzała, zo zaběrać ze serbskej mytologiju. Sporadisce to hižo lěta dołho činju, ale njejsym hišće to namakala, štož sej předstajam. Nimam hišće wotstawk k Měrćinej Nowakej-Njehorniske-mu. Wón bě mi jara bliski, doma w Barće mamy wobrazy wot njeho, wón bě přecel našeje wovki, a sym jeho sama w Njehornju wopytowala. Sym so wot njeho inspirować dała, ale pytnych, zo nastate wobrazy běchu jeho, nic moje.

Před lětami sće tež basnje pisała a někotre w Pomhaj Bóh wozjewiła. Sće so nětke basnje nje cyle wzdała?

Sporadisce hišće pisam. Wosebje, hdyž trjebam wotstawk wot molowanja, potom so w słowje wuprajam. Druhdy mam wo jedne temje woboje, wobraz a baseň. Druhdy tež baseň do wobrazu zapřijam. Potom je přeco to słowo to přerjane, napisam baseň na papjeru a dokofawokoło moluju wobraz.

W kajkej rěči pisaće swoje basnje?

Serbske słowo je mi bliše, a tohodla pisam zwjetša serbsce: Serbska rěć je za mnje zajimawša hač němska; sprěnja, dokelž njejsym serbsčinu jako džěćo nawuknyła – jenož wovka je z nami serbsce rěćala –, a zdruha, dokelž je mi wjesele, słowa namakać. Druhdy dyrbju jara dołho wo jedne słowo wójować, pytam w starych słownikach a nawuknu wjele při tym.

Cyle praktiske prašenje: Sće runje swoje wukubłanje jako

hojerka dokónčila a maće tři džěci. Hdy maće scyła chwile k molowanju?

Džělam wjele w nocy. Ale tež wosrjedź domjaceho džěla druhdy hodžinku abo jenož někotre mjeńšiny moluju. Móžu so jara spěšnje přestajić wot wšědneho džěla na wuměłstwo. Moluju přeco po kuskach, druhdy trjebam cyły mėsac abo dlěje za wobraz. Před lětami džěšo to spěšnišo, ale nětikle hlubšo pytam a so rozestajam.

Wy nješće wuměłstwo studowała. Wobhladujeće so jako lajska abo jako profesionalna molerka?

Pomojim měnjenju njeje tak wažne, hač je něchtó na wysokej šuli molerstwo nawuknył

abo nic. Wažne je, z čim so rozestaja a kak to čini. Sym něšto lět wječornu šulu w Nadžanečach wopytowała a tam tójšto rjemjeslniskeho nawuknyła. Nječam prajić, zo to dosaha, ale móžu z tym džělać.

Naposledku hišće prašenje za přichodom. Maće wěste předewzaća?

Ruske ikony mje jara zajimuju, a chcú so z nimi zaběrać. Ikony su něšto fascinowaceho, rěča čłowjekej do duše a wubudža w nim to dobre, wysoke a nadobne, wubudža to Bože w nim. Bych chcyła nowe ikony tworić ze serbskej mytologiju w pozadku.

(Prašala so T. M.)

Ewangelska cyrkej žada „Zhromadnu iniciatiwu – džěło za wšitkich!“

„Zhromadnu iniciatiwu – džěło za wšitkich“ žada socialna komora Ewangelskeje cyrkwe w Němskej (EKD) w studiji, kotraž so zjawnje wozjewi. Studija dopomina na dale plaćiwu zaměr poľneho přistajenja a žada zhromadne napinanja wšitkich zamoľwitych, zo by so džěłowa situacija zasadnje polěpšila. Za to lubja jenož „integrowane“ rozrisanja wuspěch. „Jenož přez zhromadne skutkowanje hospodarskeje, financneje, pjenježneje, strukturneje a džěłoweje politiki wotewrja so puče z bjezdžělnosće. Wšě za potłóčowanje bjezdžělnosće trěbne financne srědky dyrbja so ze solidarnym napinanjom wšěch towaršnostnych skupinow zwjesć. Tole wuzada zwólniwosć k džělenju džěla, dochodow a zamoženja.“

Studija mjenuje tři rozsudne nadawki: polěpšenje hospodarskich ramikowych wuměńenjow, dalewuwiće politiki za džěłowe wiki a předewšěm „zjawnje podpěrane džěło“. Studija argumentuje: „Wjele ludźi njemóže na regularnych džěłowych wikach dla přeco stupaceje produktiwity, dla dalšeho racionalizowanja, dla přirosta džěłowych mocow a

pod. wjace džěło namakać. W zjawnym a towaršnostnym wobłuku pak nadeńdže so wjele džěla, kotrež nima žanych „kupcow“ na regularnych džěłowych wikach, kiž pak je jara trěbne a dyrbi so činić“ (čo. 181).

„Njesměmy so z wysokej bjezdžělnosću spokojić“, rěka w předsłowje studije. „Njesměmy pak so tež spokojić z tym, zo přeco mjenje ludźi plaćene džěło nadeńdže.“ Bjezdžělnosć je po měnjenju awtorow ključowy problem hladajo na financowanje socialneho stata. Wona nješkodźi jenož z humanych přičin, ale je „tež pod hospodarskimi a fiskaliskimi hladanišćemi škódna a na dlěši čas njeznjesliwa“.

Studija je přinošk socialneje komory EKD ke konsultaciskemu procesej cyrkwjow za přihotowanje zhromadneho słowa „K hospodarskemu a socialnemu poľoženju w Němskej“.

Wona chce k wjace zhromadnosći při potłóčowanju bjezdžělnosće přeprosyc. Rada EKD je papjeru komory přihoľsujo na wědomje wzała a cyrkwinskemu zarjadnistwu wozjewjenje poručila.

Ručez započina Bóh twarić, přindže djaboł a natwari sej pódla kapaťku.

Martin Luther

„... wón dže přez našej ruce, je pak Boži dar“

Sedžu na kolesu a jědu domoj. Džens bě doľha rěčna hodžina. W njej bě žona, hišće docyła nic tak stara žona, 67lětna. Jeje ruce třepotaštej, běštej začeklej, burowka.

Hdyž při wulkowikach nimojědu, dyrbbu na nju a runje na jeje ruce myslić. Kelko młokowych kanow stej wonej do dejernje nosyľoj a potom k młokowej rampje, snano hižo jako džěćo; mužojo džě běchu we wójnje.

Moja pacientka bě žiwa zwučene žiwjenje burowki swojeje generacije: jako džěćo – wójna, přeni slubjeny – padnjeny. Potom staršisku žiwnosć přewzala, z wjesoľosću a z jara wjele prócu. Potom nalěćo 1960, pólna brigada, pozdžišo hródz z 300 kruwami. Dejido přityknýć, dejido wotewzać, dvě změnje, wječor „individualne skotarstwo“, muž něhdže na džěle, doľho hižo nic wjace w ratarstwe...

Snano znajeće to, wo čim rozprawjam, lěpje hišće hač ja, lětnik 1954.

Widžu zas a zas sprócnej ruce, kotrež roentgenowa diagnoza budže někak tak rěkać: arthrosis deformans – deformowace wottrjebanje stawow. A widžu młodych ludźi, kotřiž na wulkowiki na kromje města pendluja, z awtom, zo bychy sej swoju racionu joghurta kupili.

Bych sej prał, zo bychy wšitcy na to myslili, zo tež džens prócu plaći, wumjo před dejenjom wurjedźić, zo dyrbi so tež džens hišće něchtó chileć, hdyž

chce mloko męc. A zo je tež čezko, spjerawu kuplowanku za připowěšak k traktorej připowěšnyć, tež hdyž hižo nic to pšěncu z kosu njesyće.

Moje mysle wróca so do dowola we wuchodnej Pólskej. Tam je młodžina na kraju zwjetša bjez džěla; ratarstwo nježěžiwi wjace swójbu z tym rozdžělom, zo su tam premije za „njewobdžělanje zahonow“ njeznate. K žnjowemu džaknemu swjedženju měło so woprawdže tež rjec, zo tajke premije, kotrež předstajaja w sebi jednore přewobroćenje (lać. perwersiju), sej zasluža, zo je hrěch mjenuju, nječ su hišće trěbniše za přežiwjenje někotrehožkuli ratarja pola nas.

Hač budu swojeje pacientce znajmjeńša při powyšnju jeje renty pomhać móc, hač někacy ludžo w swojich běrowach, zdaleni wot ratarskeho žiwjenja, to připóznaja? Chcu to spytać.

To su starosćiwe myslički, kotrež mje w času žnjow nadběhaja. Potom dowjeze mje koleso do mojeje wjeski. Widžu pola, kotrež budžeja při wšej suchoće, tak so mi zda, bohate pľody njesc. A začuwam: Tajke je žiwjenje, kotrež je na tutej zemi doma, kotrež spječuje so přeco hišće našim ekonomiskim a ekologiskim hrěcham.

A přez mojej hubje přindže stary spěw, kotryž w džěcatstwe tak rady spěwach:

„Wšitke dobre dary džě mamy wot Boha; tuž jemu džak, tuž jemu džak a nadžija!“

CK

K 155. posmjertnym narodninam (6.10.) a 75. posmjertninam (13.10.) ludoweho basnika a spisowaćela Arnošta Helasa

Ludowe basnistwo – najstarša forma našeje serbskeje literatury

Powšitkownje je Wam, lubi čitarjo „Pomhaj Bóh“, wšěm znate, zo mamy jako Serbja doć bohate ludowe basnistwo, to rěka na přikład wosebje bohate skład přisłowow, přisłownych hrěčkow, prajidmow,

powěšćow, bajow, ludowych basnjow a pěsnjow, směškow, žortow anekdotow, zaprajenjow, podkěrľuškow, burskich kaznjow, džěćacych hrěčkow a pěšničkow. Přenje spočatki našeho serbskeho ludoweho basnistwa sahaja samo hač do časa narodnje njewotwisnosće našeho luda wróćo, hdyž myslimy na přikład na wobsah



Ludowy basnik Arnošt Helas
z Njeswačidła

Z Předženaka 1926

znateju ludoweju pěsnjow kaž „Serbja so do Němcow hotowachu“ a „Naši hólcy z wójny jědu“. Ludowe basnistwo je tak tež w našim ludže najstarša forma serbskeje literatury. Tuta běše pola nas přez cyłu dobu feudalizma hač do 19. lětstotka z hłownej formu literarneho tworjenja. Mamy tysacore krasne dokumenty za to, kak je lud w času, hdyž njebě hišće pisma abo hdyž njebě jemu pismo hišće přistupne, wumělsce tworil z pomocu řeče, ale bjez pisma. W tutej cyłej dołhej doby běše bjezpismowe ludowe basnistwo z jeničkej formu řečneho poetiskeho tworjenja. A wono bě najwušo ze žiwjenjom, z džěłom, zabawu, nałožkami, wobradami a swjedenjemi luda zwjazane. Charakteristiske zjawaj při tym stej přeco zaso sylny optimizm a hłuboka čłowjeskosć.

Tworicieljo tuteje „ludoweje literatury“ běchu wosebje talentowani ludžo, kotřiž wosrjedz swojeho luda žiwjachu, a dokelž běchu analfabeća, přednošowachu swoje wutwory ertnje w swojej wokolinje. Lud tute do swojeho žiweho pomjatka přijja a ertnje po kraju přez generacije a lětstotki rozšěrjowaše. Wón přijja wězo jenož to,

štož po wobsahu a formje jeho přečam wotpowědowaše a tež něštožkuli po swojich nahladach a estetiskich přečach změni. Tuž w zasadze tež ani njewěmy, štož bě něhdy přenjetny stworićel abo awtor jednotliwych kubłow ludoweho basnistwa.

W lětstotkach duchowno-kulturneho potłóčowanja našeho naroda bě hłos ludoweho basnika za jednory lud trěbny kaž wšědny chlěb.

Nabožne hibanje pietizma spěchuje serbsku ludowu literaturu

Hakle w času narodneho wozrodženja serbskeho luda w 1. połojcy 19. lětstotka započachu hłownje zastupjerjo serbskeje inteligency tworby našeho dotal ertneho ludoweho basnistwa zběrać, napisać a wozjewjować. Wudachu so tak mjez druhim wjacore zběrki ludowych pěsnjow, přisłowow, powěsćow a bajkow. Z tutech wosobinow maja so hłownje mjenować Jan Pětr Jordan (1818-1891), Jan Radyserb-Wjela (1822-1907), Michał Róla (1841-1881), Michał Hórnik (1833-1894) a Arnošt Muka (1854-1932). Najbohatši fundus su wězo Smolerjowe

Pěsnički z 331 hornjoserbskimi (1841) a z 200 delnjoserbskimi ludowymi pěsnjami (1843). W cyłku su zběraćeljo po Smolerju hišće wokoło 1 500 tekstow a 1 000 hłosow nazběrali a hłownje w časopisu Maćicy Serbskeje wozjewili.

W běhu 18. lětstotka přizjewjeja so hłuboke změny na mnohich polach, kiž so tež na ludowe basnistwo wuskutkowachu. Za tutón lětstotk konstatujemy sylny rozrůst serbskeho pismowstwa. W nim zahaji so tež proces, w kotrymž so ertna ludowa literatura dale bóle wobmjezuje k lepšemu čišćanemu słowu. Lud počina we wjetšej měrje čitać.

Nabožne hibanje pietizma, kotrež njeběše jenož mjez serbskimi duchownymi a lužiskim zemjanstwom, ale tež w jednorym ludže daloko rozšěrjene, spěchuje sylnje tutón proces. A na podstatwe tuteho noweho nabožneho hibanja nastanje kónc 18. a wosebje w 19. lětstotku nowa družina literarneho tworjenja. W tutym zwisku chcu wuzběhnyć tajkich ludowych pěsnjerjow kaž Pětra Mlónka (1805-1887), robočana a chěžkarja z Džiwoćic pola Hodžija, bjezdweła najznaćišeho a najwuznamnišeho z wulkeje syły. Myslu dale na Gustu Hatasa (1842-1901) z Małeje Dubrawy, Awgusta Lapšticha (1883-1962) z Bukojny pola Wulkich Zdžarow (wjeska Bukojna so wuhla dla w lětach 1929-1931 zwotorha na městnje džzensnišeho Hórnik-kečanskeho jězora), mlynskeho Jana Hajncu (1852-1926), šwalču Hertu Wićazec (1819-1985) a w tutym přinošku wosebje na česlu Arnošta Helasa (1840-1920) z Njeswačidła składnostnje jeho 155tych posmjertnych narodninow a 75tych posmjertninow w tutym měsacu oktobrje.

Naše ludowe basnistwo kćeješe wosebje tehdom, hdyž so tworjerjam ludowych wupłodow spožči možnosć, swoje myslčki wuprajic w serbskich swětnych a nabožnych časopisach a nowinach. Tući jara talentowani ludžo bychu drje w prjedawšich časach jako anonymni ludowi spisowaceljo skutkowali. Nětko pak so pjera jimachu a rozšěrjowachu swoje tworby, wosebje basnje, jako čišćane lětaki a pozdžišo z

pomocu serbskeho nowinarstwa.

Tute nimoměry woblubowane wutwory čitachu a přednošowachu ludowi awtorjo po cyłej Hornjej Łužicy. Zwjetša jedna so wo nabožny wobsah. We wonkownej formje začuwamy sylny wliw kěrlušow. Ale tući nowi ludowi basnicy jimachu sotež pjera k zjawnym naležnosćam. Basnjachu skazane skladnostne basnje za kwasy a jubileje, posmjertne kěrlušy a namořwachu k solidarice při njezbožach, wulkich wohenjach a podobnych podawkach. Wučitamy pak tež wothłosy narodneho hibanja a socialne akcenty. Tuta nowa družina ludoweho basnistwa tworji z teje doby wažny džěl našeje literatury.

Wnuč spomina na swojeho džěda

Prud pietizma, kiž zbudzi w našim ludže we 18. lětstotku přenje duchowne hibanje, kotrež so přez Hornju a Delnju Łužicu žolmješe, njewuchadžeše zasadnje z Němskeje, ale bě so wužorlił w susodnym słowjanskim kraju, w Českej. Bě to česke bratrowstwo. A bórze nastachu po tutym přikładze tež w Serbach přenje bratrowske zjednoćenstwa. Mały Wjelkow bu ze srjedzišćom a zepěranišćom tuteho nabožneho hibanja w ewangelskich Serbach. Z kruha serbskich bratrow Ochranowskeje bratrowskeje jednoty je wurostł naš přeni wuznamniši ludowy basnjer-kěrlušer Jan Bohuwer Dalwica-Dólba (1787-1849) z Chortnic.

Najznaćiši serbski ludowy basnik zašeho lětstotka, kiž nětko po nowym wašnju tworjachu, to rěka z pomocu pisma a čišća, bě Pětr Mlónk. Nimo njeho drje bě hišće cyła kopica druhich, ale nimale wšitcy so někak po Džiwočanskim kěrlušerju zložowachu. Naš wuznamny literarny a kulturny stawiznar, basnik a spisowacel prof. dr. Ota Wićaz (1874-1952) piše w swojim džěle „Wo serbskim ludowym basnistwje“ (1922) mjez druhim wo P. Mlónku tole: „Naše cyłe ludowe basnistwo zašeho lětstotka hač do džzensnišeho dnja stejje někak pod jeho wliwom. Z toho widžimy, kak móčna běše jeho wosoba. Žadyn z našich wjet-

šich pěsnjerjow njeje telko wučomcow měl.“ (str. 34).

A jedyn z jeho wučomcow, kotryž je hišće wjace zbasnił hač P. Mlónk, běše Arnošt Helas, na kotrehož w tutym měsacu wosebje spominamy. „Puritanska jednorosć, njesprócnawa džělawosć, wulka zlutnawosć, sprawnosć, přecelnosć, bohobojaznosć a měrny, ale sebjewědomy charakter běchu jeho samownosće, kotrež jeho před druhimi wuzběhowachu. Železnu strowotu dari jemu Bóh Knjez. Njemóžu so moje cyłe žiwjenje dopomnić, zo jeho raz choreho widžach...“

Takle spominaše we wulkej lubosći a džakownosći wnuč Bjedrich Helas w léce 1926 w nastawku „Mój džěd Arnošt Helas“ na swojeho njeboh džěda („Předženak“ str. 60-62).

(Pokročowanje slěduje.)

Mysle wo cyrkwinskej straži

Tójšto lět jězdžu každy tydzień raz do Budyšina, našu wosadnu cyrkej swj. Michała stražować. Přeco sym pońny wočakowanja a zastupju do Božeho doma z hinašimi myslimi hač nježdělu na Božu službu. Hdyž sym so změrował a po krótkej modlitwje koncentruju so na swoju mału službu. Budže to měrne popołdnje abo wupjelnjene z wjele wopytowarjami? Najlubši su mi hosćo, kotřiž so krótko pomodla abo sej zajimowani Boži dom wobhlada. Druhdy so tež derje rozmołwjamy. Na ludžoch někak spóznamam, hač su abo njejsu z cyrkwu zwjazani. Najhusćišo so za Serbami a serbskimi kemšemi prašaja, a druhdy je cyłe rjenje čežko, prawje wotmołwić. Husto začuwaš tež na lu-

džoch, zo su přeni raz w cyrkwi, a potom so wjeselu, zo je naš Boži dom za wšitkich wotewrjony, a přemysluju, što drje tutych ludźi pohnuwa přinć.

Sym džakowny, zo směm cyrkwinski stražu wukonjeć a mam nad našej wotewrjenej cyrkwu w lécu swoje wjesele, přetož kak rjenje je, po puću w dowolu abo na jězbach wotewrjene cyrkwinske durje na deńć. F.

Powěšće

Michańska wosada. Serbska zakładna a Serbska srjedźna šula w Budyšinje běšej lěta 3. awgusta na ekumenisku nutrnosć na započatk noweho šulskeho lěta do Michałskeje cyrkwy přeprósyoj. Na 120 šulerjow, wučerjow a starsich so na nutrnosći wobdžěli, kotruž knjez kapłan Delan a knjez superintendent Albert kaž tež knježna Bajtlec, wučerka hudźby na zakładnej šuli, a kantorka Michałskeje wosady, knjeni Neumannowa, wuhotowachu.

Budyšin. Přeprošujemy wutrobnje:

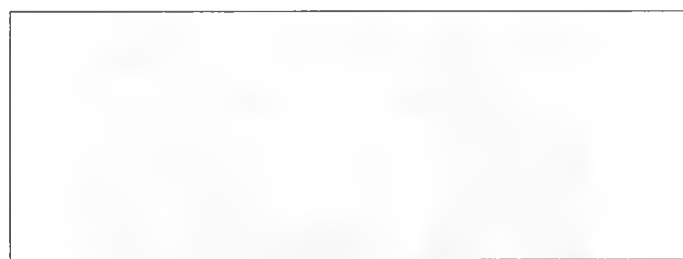
- na byrglowy koncert pjatk, 6. oktobra, w 19.00 hodź. do Michałskeje cyrkwy. Hrać budže Volker Jaekel z Drježdźan.

- na Beethovenowy koncert při składnosći jeho 225. narodnin nježdělu, 22. oktobra, w 17.00 hodź do Michałskeje cyrkwy.

C-Dur mša
Wiolinowy koncert D-Dur

Pod nawodom KMO Christfrieda Baumanna wustupja wuznamni solisća.

Budyšin. Předsydstwo Serbskeho ewangelskeho towarstwa zeńdze so 14. awgusta w Budyšinje. Na nim so wobzamkny, zo budže lětuša hlowna sobustawska zhromadźizna towarstwa 31. oktobra w Husce. Dale so namjetowaše, zo měl klětuši serbski ewangelski cyrkwinski dzeń w Budyšinje być. Cyrkwinske předstejicerstwo Michałskeje wosady tutón namjet podpěruje. Tak so planuje, zo budže **50. serbski ewangelski cyrkwinski dzeń 22. a 23. junija 1996 w cyrkwi swj. Michała w Budyšinje.**



Helsinki. Ew.-luth. cyrkej we Finskej ma 4,37 mio sobustawow. To je 85,7 % ludnosće. Loni je 16 900 ludźi tutu cyrkej wopuściło, ale w samsnym času su so 10 000 do cyrkwy přiwzali.

Přeprošujemy

01.10. – 16. nježděla po Swjatej Trojicy

- 10.00 hodź.** kemše w Budyšinje w Michałskej (sup. Albert)
w samsnym času Boža služba za džěci
- 10.00 hodź.** kemše w Njeswačidle (farar na w. Feustel)
- 11.45 hodź.** nutrnosć w rozhłosu (sup. Albert)
- 13.30 hodź.** kemše z Božim wotkazanjom w Budestecach (sup. Albert)

14.10. – sobota

- 14.00 hodź.** wosadne popołdnje w Hućinje (sup. Albert)

15.10. – 18. nježděla po Swjatej Trojicy

- 8.30 hodź.** kemše w Hrodzišću (sup. Albert)
- 10.00 hodź.** kemše w Barće (sup. Albert)
- 11.45 hodź.** nutrnosć w rozhłosu (farar na w. Feustel)

21.10. – sobota

- 15.00 hodź.** wosadne popołdnje w Klětnom (sup. Albert)

22.10. – 19. nježděla po Swjatej Trojicy

- 14.00 hodź.** delnjoserbske kemše z Božim wotkazanjom w Drjejcach (předar Frahnaw)
- 18.00 hodź.** kemše z Božim wotkazanjom w Smječkecach a po tym bjesada (sup. Albert)

29.10. – 20. nježděla po Swjatej Trojicy

- 11.45 hodź.** nutrnosć w rozhłosu (sup. Albert)
- 14.00 hodź.** kemše z Božim wotkazanjom we Wojerecach a po tym bjesada (sup. Albert)

31.10. – Reformaciski swjeden

- 11.45 hodź.** nutrnosć w rozhłosu (farar Malink)

05.11. – 21. nježděla po Swjatej Trojicy

- 10.00 hodź.** kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej (sup. Albert)
w samsnym času Boža služba za džěci
- 13.30 hodź.** kemše w Budestecach (sup. Albert)

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow. Rjaduje Serbska přédarska konferenca. – Domowina-Verlag GmbH, Tuchmacherstraße 27, 02625 Bautzen. Redaktor a skazanki: sup. Siegfried Albert, Serbski kěrchow, 02625 Budyšin, tel. 42201. – Sadźba: Serbske Nowiny Budyšin, čísć: Serbska čísćernja tzw w Budyšinje. – Wuchadza jónkróc za měsac. Přinoški a dary na konto: Sorbische evangelische Superintendentur Bautzen, Nr. 1000 028 450, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 85 550 000